

Üç Kuruşluk Edebi Donanımım

– MCU :) · 12 Mayıs 2022

Merhaba Sevgili Arkadaşlarım,

Bildiğiniz üzere zaman zaman sizlerin şiir ve nesir paylaşımlarınıza teknik ağırlıklı uzun uzun yorumlar yazıyordum. Bugüne kadar sosyal edebiyat sitelerinde yaşadığım olumsuzlukların tamamının sebebi de bu yorumlarımın üçüncü şahıslarda yarattığı algı ya da bu yorumlar üzerinden yaptığım nesir ağırlık paylaşımlarıdır. Ara ara değinmekle birlikte edebiyata ve özellikle yorumlara olan bu ilgimin kökeninde ne yattığını derli toplu ve sistematik bir şekilde sizlerle hiç paylaşmadım. Editör ve yöneticilerimizle de paylaşmadım, onlar da neden böylesi uzun teknik yorumlara bazen gereksinim duyduğumu bu yazımla öğrenecekler, böylelikle kendimi hepimiz nezdinde bir tutam daha anlaşılır kılabilmeyi amaçlıyorum. Özellikle bir aruz şiirinin teknik yorumu üzerinden konuyu istemsizce nerelere kadar taşıdığının tetikleyici unsurlarını izah etmek istiyorum. Somut olarak yaşananlara girmeyeceğim zira bu konuda Sami ağabeye söz verdim, sadece o noktaya nasıl geldiğimi - ki bunda özü itibarıyla Sami ağabeyin hiçbir dahli yok - ifade edebilmeliyim. Aksi takdirde sitemize tek kelime yorum yapasım da yok, paylaşımda bulunasım da yok. Yani içimden gelmiyor, sitede kalabilmenin bir yolunu bulup kendimi ikna edemedikçe de gün ve gün bu ortamdan kopacağım. Bunu istemiyorum. Lâkin kendimi bir şekilde ikna edemezsem ayrılıp gideceğim bir demet anımsanmaya değer güzellikleri de yanımda götürerek.

Elim kalem tuttu tutalı yazmayı, kendimi ve olan biteni, hayatı ifade edebilmeyi hep çok sevdim, halen de seviyorum. Tüm okul yıllarım boyunca da yazmaktan hiç ayrı kalmadım, lise son ve fakültenin ilk yıllarında bir edebiyat dergisinin önce Konya sonra Ankara temsilciliğini yapıyordum. Çok az baskısı olan abonelik usulü çalışan bir dergiydi. Okullar arası kompozisyon yarışmalarında birkaç başarı ödülüm vardı, öyle bir şekilde başlamıştım işte, yazmayı da seviyordum, sanırım bir yıla yakın sürdürdüm. Dersler ağırlaşınca bıraktım.

Bu arada şiirle hiç mi hiç ilgim olmadı, çok sık okurdum ama yazmazdım, yazamazdım, yazmaya çalışmayı da sevmezdim. Oldum olası şairlik beni hiç cezbetmedi, halen de pek sevmem şiir yazmayı. Geçtiğimiz birkaç yıl öncesine kadar da site profilimin hakkında bölümünde bu bilgiler yer alıyordu, sonrasında sildim, çok anlamlı bulmamış idim bu yönde bir izahatı. Hatta kaliteli zaman tüketimi için de şiir yazmaya başladığımdan bahis etmiştim. O zaman sorarlar adama, neden buradasın diye. Tabii ki bunca şair arkadaşım arasında bu ifadede bulunmak hiç şık değil ama gerçekten iyi niyetle yazıyorum bunları. Şiir okumaya, anlamaya çalışmaya ise bayılırım, en sevdiğim sosyal faaliyet desem abartmamış olurum. Aslında benim açımdan bu anlaşılır bir durum, şairliğin doğuştan bir yetenek olduğuna inanırım, geliştirilebilir ama deneme yanılma ile kazanılabilecek bir yetenek değil bence. İnsan bu yeteneğini ellisinde altmışında da keşfedebilir ama yoktan var edemez diye düşünüyorum. Sitede pek çok yorumumda da zaman zaman yer verdiğim hususlar bunlar. Bir defa musiki kulağım yok, ritim tutmaktan

çok uzağım vs vs. Bunlar tabii ki genel geçer doğrular değildir, yaklaşımım bu sadece.

Samimiyetimle şunu da ifade etmek isterim ki benim ölçülerimde ve algılarımda sitemizde en az onlu yirmili sayılarda tüm dünya genelinde okunabilirliği olan çok ama çok kıymetli şair/yazar arkadaşlarımız var. Bu arkadaşlarımızın Türk Edebiyat Tarihi genelinde de çok kayda değer ve önemli sıralamalara gireceğine sarsılmaz bir inancım var, yeter ki ellerinden tutulsun, motive edilsin ve önleri açılsın.

2008-2009 yılları arasında bir dönemde sanırım bir arkadaşımın davetiyle bir edebiyat sitesine üye oldum, birkaç paylaşımda bulundum derken bir şekilde sitenin kurucusu ve sahibi ile tanıştım. Daha doğrusu bir vesileyle ailecek tanıştık. Site Kıbrıs'taydı. Sanatla içli dışlı bir hayat süren bir hanımefendi eşiyile birlikte orada yerleşti. O yıllarda rahmetli annem de sağ iken her yıl iki üç aylarını babamla birlikte Kıbrıs'ta geçirirlerdi. İlerleyen süreçte site sahibinin benden bir ricası olmuştu; sitede derli toplu bir bilgi kütüphanesine ihtiyaç olduğu, benim de edebiyat ile alakamdan memnuniyet duyduklarını, böyle bir bölümün oluşturulmasına katkı sağlayabilecek zaman ve isteğimin olup olmadığını sordular. Ben de çok memnun olduğumu ifade edip kendi işimi yaptığım için zaman bulmakta çok zorlanmayabileceğimi ancak özellikle şiir tekniklerine dair hiçbir donanımımın bulunmadığını, altından kalkabilecek yeterlilikte olmadığını, bu başlığın çok ciddi bir mesuliyet gerektirdiğini söyleyerek kabul edemeyeceğimi açık ve net olarak ifade ettim. Birlikte altından kalkabiliriz diye önerilerini yineleseler de uzak durmayı tercih ettim ve konu kapandı. Çünkü hiç anladığım bir alan değil, okuldan bölük pörçük ne biliyorsam o, gerçi Türk dilinin gramatikal yapısıyla çok ilgiliydim ve fırsat buldukça okurdum ama şiir tamamen özellikli bir alan. Toplasınız deri topu beş on şiir denemem var ki onlara da şiir demeye bin şahit ister, sıfırım yani, tam sıfır :))

Gel zaman git zaman yine annemlerin Girne'de olduğu bir dönem annemin bir rahatsızlığı nüksetti, ben buradan dr. kız kardeşim Ankara'dan hemen yola çıkacaktık, uçak bileti vs ararken bir taraftan da site sahibinin eşiyile iletişime geçtim, acil bir müdahale gerekebilir babından, kendisi faal doktordu, hatta bir hastanenin başhekimisi ya da önemli bir yönetim kademesindeydi, bizimkilerin telefonunu istedi. Biz yol hazırlıklarımızı yaparken birkaç saat sonra babam aradı, oğlum gelmeyin gerek yok, arkadaşların burada, tüm tıbbi müdahaleler yapıldı annen de çok iyi, telefona veriyorum şimdi dedi. Bakar mısınız ya? İnanılır gibi değil, hanımefendiyle eşisi hemen Orduevi'ne gitmişler (babam emekli subay), muayene hastane vs derken, rahmetli anaçığım sapa sağlam, tüm sorunlar çözülmüş. Bu nasıl bir insanlık ya... Kendilerine minnettar kaldım ve halen de minnettarım.

Özellikle bu husustan sonra göreceli samimiyetimiz ilerleyince ve sizli bizli formattan ablacığım/ağabeyciğim hitaplı bir yakınlığa evrilince kendilerini aradım. "Ablacığım ortaya nasıl bir çalışma çıkacağına dair çok tereddütlerim var ama fırsat buldukça şiir teknikleriyle ilgili bir sanal bilgi kütüphanesi bölümü oluşturabilmek için elimden gelen araştırmayı yapacağım" diye söz verdim ve ortaya iyi kötü bir tablo koyabilmek yaklaşık 1 yılımı aldı, belki biraz daha fazla. İslamiyet öncesi Türk şiirinden başlayıp günümüze kadar olan dönemi tek tek en ince açılımlarına kadar inceledim, araştırdım,

bunları her eğitim seviyesince anlaşılabilir basitlikte kaleme almaya çalıştım. Zira bırakınız tekniğini geçmiş dönemlerin şiirlerini okurken anlamak bile bazen çok çok zor olabiliyor, nasıl örneklendirerek şiir üzerinde izah edeceksiniz? Yani baya bi uzun soluklu çalışma gerektirdi. Emek zaman olarak üst üste koyduğumuzda belki birkaç aylık bir çalışmaydı ama sadece günde bazen yarım saat bazen birkaç saat ayırarak çalışınca, bazen de hiç ilgilenemiyordum, ortaya bir şeylerin çıkması uzun zaman aldı.

Bir araştırma yapmanın ve bilgi derlemenin genel metodolojik kuralları olsa da hepimizin bir yoğurt yiyişi vardır. Mesela ben bir makale okurken bilmediğim bir kelimeye rastlar isem onun anlamını öğrenmeden ilerleyemem, sonrasında okuduğum hiçbir şeyi de anlayamam. Yahu belki de sıradan gelişi güzel bir kelime ama oraya takılır kalırım. Bu yaklaşımın öğrendiklerinizi çok sağlam temellere oturtup bilgide kalıcılık sağlaması gibi ciddi bir artısı olduğu gibi diğer taraftan ise müthiş zararları olan bir algıda seçicilik, yavaşlık, zaman kaybı neticeleri vardır. İhmal edilebilir bir anlama takılı kalırsanız bütünü görmeyiz zorlaşabilir. Fakat ne kadar bunların bilincinde de olsanız yapı çok kolay değişmiyor. Hal böyle olunca mesela redifin teknik tanımını bilmek bana yetmiyor. Neden redif denmiş? Bu kelimenin anlamı ne? Hangi kökten türemiş? Yoksa başlı başına kökün kendisi mi? Açık hece ne demek? Bunun ağzı açık kapatma ile ilgisi ne? Niye eş anlamda kısa deniliyor? Terdit'in kelime anlamı ne? Niçin Arap çadırının orta direğine aruz denmiş ve çadırın altı üstü kapısı yanı gibi çeşitli bölüm isimleri aruz terimleri olmuş? Niye biz Türk'ler şiirde genellikle hep dörtlükler üzerinden gideriz de beşlik altılık pek demeyiz? Atın hareketlerinin ve yürüyüş şeklinin, dörtnala gitme ile rahvan yürüyüşün şiir teknikleriyle ne alakası var? Halk Edebiyatımızdaki ayak, ayak önü, ayak sonu gibi kavramların harbiden bildiğimiz atın ayaklarıyla bir ilgisi var mı, yok mu? Koşma/koşuk türünün atın koşmasıyla bir bağlantısı var mı? Genelde bir maden adı olarak anılan tunç kelimesi kafiye türlerine nereden ve nasıl girmiş? Niye bazen uyak bazen kafiye denilir? Cinasın kelime anlamı ne? vs vs vs. Tüm bu soruların yanıtını derli toplu ve kısa araştırmalarla internet ortamındaki genel geçer edebiyat sitelerinde tatminkar ölçülerde bulamayınca nokta atışlı hedef kaynaklara yönelmeye çalıştım.

Üniversitede Türk Dili akademisyeni bir lise arkadaşımın bu konuda yardım istediğim. Bana birkaç tane doktora tezi verdi, doğal olarak bu tezlerin doğruluğu test edilmiş bilgileri içerdiği varsayıldığı için hep bu yoldan ilerledim, kaynakçalardan faydalandım ve iyi kötü bir şeyler oluşturdum. Ülkemizdeki akademik tezlerin evrensel kriterlere uygunluğu ciddi bir tartışma konusudur ama bir şekilde bazı kaynaklara güvenmek gerekiyor, başkaca bir alternatif yok. Çok detaylı olmasa da 20-30 çok bilinen Batı Edebiyatı kökenli şiir türlerine ve Japon Edebiyatı şiir türlerine de girdim. Bu çalışmalarımı bölük pörçük ve ara ara sitemizde de bazen yorumlar aracılığıyla bazen de başlı başına bir yazı olarak nesir bölümümüzde de paylaştım. Okuyuculara mümkün olduğunca doğru bilgi aktarabilmenin sorumluluk bilinciyle baya bi araştırdım fiziki imkânlarım ve zamanımın elverdiğince. Sanırım 2010 sonlarında ya da 2011 başlarında site yönetimi bu çalışmalarımı düzenleyerek sitede kalıcı bir bölüm olarak konumlandırdı. Bölümün adı herhalde Edebiyat Atölyesiydi. Ben de vefa borcu olarak gördüğüm sözümü tutmanın rahatlığıyla gerçekten çok sevinmiştim. Siteye birkaç kere siber saldırı olmuştu, kendilerinin de bazı sağlık sorunları vardı, siteyle çok ilgilenemiyorlardı, faaliyetler çok yavaşlamıştı, tam

o aralar ben de MFÜ ağabeyimin tavsiyesi ile zaten buraya üye kaydımı yaptırmıştım. Sanırım geçen yılın sonlarında veya bu yılın başlarında site kapanmış. Pandemi dönemi filan derken sağlıklı bir haberleşmemiz de olmadı.

Hülasa Edebiyat Evi, o zamanki adıyla Sen de Yaz sitemize üye olduğumda bu iyi kötü donanıma sahiptim. Ama şu anda da olduğu gibi bir türlü şiir yazmayı sevemedim :) Okumaya ve yorumlamaya ise hayrandım, yine hayranım. Bellemeye çalıştığım teorik bilgileri her gün uygulamalı olarak karşımda görmek müthiş güzel ve tatmin edici bir duygu. Sitemizde 900'e yakın yazı paylaşımım var, 200 civarında olanı metin, kalan 700'ü de kimisi 8-10 kez, kimisi en az 5-6 kez paylaştığım aynı şiirler. Yani 11 yılda toplasanız deri topu 100 civarında orijinal şiirim ya vardır ya yoktur. Bunun da 50-60 tanesi serbest kalanı da hece kategorisindedir.

Tahminen 2014-2015 yıllarından bu yana hece ya da serbest olsun çok nadiren zaman zaman atladığım dikkatsizlikten kaynaklanan hatalar hariç (özellikle hece sayıları ve duraklar) teknik hatasız yazabiliyorum. İlk iki yılda da hatasız yazabilirdim ama bir türlü duygularımı kurallara sokmayı beceremedim, daha doğrusu sevmedim. Hatalı olduğunu bile bile, bazen hece başlayıp serbeste geçen, serbest başlayıp heceye evrilen, kel alaka şiirler yazdım, çalakalem döşeniyordum, o günlerimi Adem Beyimiz hatırlar, aşırı özgür diye tanımlanabilecek bir kalemim vardı, kural tanımazdım, kalıplara giremezdim. Arada redif arada kafiyeye takılırdım. Bu bir hoyratlık veya başkaldırı değildi. Sadece pek haz etmiyordum. Eeee adama sormazlar mı " kardeşim madem şiir yazmayı sevmiyorsun, burada işin ne?"... Ama yorumlamayı ve teorik bilgilerimi uygulamalı olarak okumayı, bunla ilgili de geri dönüş yapmayı, beğenimi ifade edebilmeyi, arkadaşlarımı motive edebilmeyi, bu motivasyonun altını doldurabilmeyi çok ama çok seviyordum. Arada da laf olsun torba dolsun cihetinden bir iki şiirimsi yazımı paylaşıyordum, hepsi bu.

İşin gerçeği istesem de yazamıyordum, sıfır teknik hatalı yazıyordum ama mana hak getire, çok duygulu yazıyordum ama bu sefer de teknik hak getire. Hal böyle olunca kafama göre takılıyordum :))) Ama eşin dostun şiirlerine karşı çok duyarlıydım, kendimce - işin aslını astarını genelde tam anlamadan - haksızlığa uğradığını düşündüğüm şair arkadaşlarımızın şiirlerine uzun uzun teknik yorumlar yapıyordum, güne gelen kimi şiirlerin hatalı seçim olduğunu yazıyordum, sık sık " ödüllendirme kriterleri ve seçki kurulu" na veryansın ediyordum, verip veriştiriyordum, sıklıkla editörler ile karşı karşıya kalıyordum, bir yerden sonra zaten üslubum yerlerde sürünüyordu. Neticede ilk iki yılımın 1, 5 yılı siteden atılıp atılıp geri dönmekle geçti :)) Nedeni hep aynıydı.. Düzenli olarak gidiyor ve dönüyordum :)) Sosyal iletişim ve adap ile geri bildirim yönünde Adem Beyimizin hakkını hakikaten ne yapsam ödeyemem, bana çooooook ama çooooook yol yordam gösterdi/kazandırdı. Üzerimde emeği had safhada fazladır, helal etsin. Hatta bir ara şiir tanrısı (ŞİTAS) diye bir hayali imge/şahıs yaratmıştım, sık sık onunla konuşan ve onun üzerinden yazılar paylaşırdım, ŞİTAS bana şiir yazmayı yasakladı vb. ifadelerle :) Yani üyelik sürecim kendi dengelerimde bir hayli zorladı beni. 2014 yılı gibi duruldum ve ufak ufak kurallara uygun şiirler yazmaya başlayıp bugünlere geldim bir şekilde :)

Sami ağabeyim döneminde de eğer bugüne kadar hiç siteden uzaklaştırılmadıysam bu Sami Ağabeyimin akıllara zarar derin hoşgörüsü sayesinde. Kendisinin de insani vasıflar ve erdemleri sürdürülebilir kılınması yönünde üzerimde çok fazla emeği vardır. Allah her ikisinden de razı olsun, haklarını helal etsinler. MFÜ ağabeyimi zaten biliyorsunuz, ona da ne yazsam ne desem kifayetsiz kalır. Ama site konularına hiçbir zaman girmedik, karşı karşıya gelmedik, ben de bunu kötüye kullanmadım.

Hülasa sitemizde her daim uzun teknik yorumlara gereksinim duyduğum 12-13 yıl öncesinde başlayan bu teknik araştırma inceleme çalışmalarımın edinebildiğim bilgileri arkadaşlarımla paylaşabilme isteğimden başka bir şey değildir. Hepsisi bu.

Pek çok başlığı süratle atladığım halde yine de çok uzun bir yazı oldu. Okuyan arkadaşların ayırdığı zamana çok çok teşekkür ederim.

Saygılarımla

Mehmet Çağatay Ünlütürk